

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Ogólnego i Transformacji Cyfrowej

DKOTC-WEK.053.6.2024.MR
Warszawa, 25 kwietnia 2024 r.

Szanowny Panie,

w związku z Pana petycją z 5 lutego 2024 r. dotyczącą zmian w zakresie egzaminu maturalnego, uprzejmie informuję, że zasady przeprowadzania tego egzaminu regulują przepisy ustawy o systemie oświaty¹ (co oznacza, że na tej podstawie jest realizowana polityka oświatowa państwa) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego².

Egzamin maturalny, będący formą oceny poziomu wykształcenia ogólnego, jest przeprowadzany dla absolwentów posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, czyli dla osób, które ukończyły szkołę ponadpodstawową. Absolwent, który zdał egzamin maturalny otrzymuje świadectwo dojrzałości, będące podstawowym warunkiem ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe. Egzamin maturalny jest przeprowadzany z przedmiotów obowiązkowych oraz przedmiotów dodatkowych i składa się z części ustnej oraz z części pisemnej.

Podstawą przeprowadzania tego egzaminu są wymagania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego z 2018 r.³ Egzamin maturalny sprawdza, w jakim stopniu absolwent spełnia te wymagania⁴.

Egzamin maturalny w polskim systemie oświaty pełni trzy zasadnicze funkcje:

1. Stanowi poświadczenie osiągnięcia przez absolwenta wymaganego prawem poziomu wiadomości i umiejętności w zakresie:

- 1) *języka polskiego, matematyki* i wybranego języka obcego nowożytnego – w przypadku zdania wszystkich egzaminów obowiązkowych w części pisemnej (na poziomie podstawowym) oraz w części ustnej (bez określania poziomu),

¹ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, z późn. zm.) – dalej: *ustawa o systemie oświaty*.

² j.t. Dz. U. z 2024 r. poz. 302 – dalej: *rozporządzenie w sprawie egzaminu maturalnego*.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn. zm.).

⁴ Art. 44zdz ust. 2 ustawy o systemie oświaty.

- 2) jednego wybranego przedmiotu w części pisemnej na poziomie rozszerzonym, a w przypadku języków obcych nowożytnych – na poziomie rozszerzonym albo dwujęzycznym.

2. Określa poziom wykształcenia ogólnego absolwentów w zakresie przedmiotów, z których przystępowali do egzaminów.

3. Zastępuje egzamin wstępny do szkół wyższych, które wykorzystują wyniki egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub przedmiotów – przede wszystkim na poziomie rozszerzonym – jako kryteria w procesie rekrutacji.

Egzamin ten nie jest obowiązkowy, co oznacza, że każdy absolwent szkoły ponadpodstawowej samodzielnie podejmuje decyzję o przystąpieniu do niego.

System egzaminacyjny został uznany za istotny element systemu oświaty, spełniający powierzone mu zadania, stanowiący ważny element weryfikacji stopnia realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia w zawodach. System egzaminów zewnętrznych zapewnia przygotowanie dla zdających arkuszy egzaminacyjnych opartych na wymaganiach podstawy programowej, jednolitości oceniania, bezstronności, rzetelności.

Zgodnie z przepisami *ustawy o systemie oświaty* do zadań Centralnej Komisji Egzaminacyjnej należy m.in. przygotowywanie i ustalanie materiałów egzaminacyjnych, w szczególności zadań i arkuszy egzaminacyjnych ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych do przeprowadzania egzaminu maturalnego⁵. Zadaniem CKE jest również organizowanie i prowadzenie analiz oraz organizowanie testów diagnostycznych w zakresie poziomu przygotowania uczniów albo zdających m.in. do egzaminu maturalnego oraz opracowywanie nowych rozwiązań w zakresie egzaminowania⁶.

Centralna Komisja Egzaminacyjna przy tworzeniu arkuszy maturalnych kieruje się zasadami przeprowadzania egzaminu maturalnego dla poszczególnych grup maturzystów, które są zdefiniowane w przepisach prawa. Wymóg taki stawia przed egzaminem maturalnym podstawa programowa kształcenia ogólnego, w której wymieniono najważniejsze umiejętności zdobywane przez ucznia w trakcie nauki. Zasady te określają, między innymi, zakres wiadomości i umiejętności, które powinny być sprawdzane w zadaniach egzaminacyjnych, oraz czas trwania egzaminu.

Do stworzenia każdego arkusza wykorzystywane są wiązki zadań (subtesty), które przechodzą obwarowany licznymi zasadami proces przygotowania. Wszystkie subtesty są opracowywane przez zespół autorów, w tym ekspertów CKE i oke, którzy od wielu lat zajmują się przygotowywaniem egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów oraz uczestniczyli w pracach nad opracowaniem egzaminu w nowej formule. Wszystkie subtesty przechodzą przez wnikliwą analizę ekspertów CKE i oke podczas spotkań zespołów zadaniowych, poddawane są próbnemu zastosowaniu, recenzjom akademickim oraz nauczycielskim osób od lat współpracujących z CKE i oke, mających doskonałe rozeznanie zarówno w wymaganiach podstawy programowej kształcenia ogólnego, jak również wiedzę i doświadczenie dydaktyczne.

⁵ Zgodnie z art. 9a ust. 2 pkt 1 *ustawy o systemie oświaty*.

⁶ Zgodnie z art. 9a ust. 2 pkt 8 *ustawy o systemie oświaty*.

Przed przekazaniem arkuszy do druku przechodzą one również kilkuetapową weryfikację, w tym kolejną weryfikację pod kątem zgodności zadań z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a w latach 2020-2024 – wymaganiami egzaminacyjnymi. Po próbnym zastosowaniu subtestów oraz recenzjach akademickich i nauczycielskich do stworzenia arkuszy egzaminacyjnych wybierane się te subtesty, które nie tylko uzyskały pozytywne recenzje, ale również charakteryzowały się odpowiednimi wskaźnikami statystycznymi uzyskanymi w wyniku przeprowadzenia próbnego zastosowania zadań, w szczególności wskaźnikami średniej łatwości subtestu oraz rzetelności.

Koncepcja egzaminu maturalnego z danego przedmiotu oraz typy zadań, które mogą się pojawić na egzaminie, zaprezentowane są w *Informatorach o egzaminie maturalnym*. Zadania w nich prezentowane są dobrane w taki sposób, aby dobrze ilustrować wszystkie obszary wymagań szczegółowych, czyli treści nauczania. Dobór zadań ma również na celu zaprezentowanie zadań odnoszących się do różnorodnych umiejętności (sprawdzanych m.in. przez podejście zdających do konkretnych, ustawowo zagwarantowanych, przedmiotów egzaminacyjnych), którymi powinni wykazać się zdający, opisanych w trzech obszarach wymagań ogólnych, w szczególności związanych z:

- rozumowaniem, argumentowaniem, wnioskowaniem i formułowaniem opinii;
- zastosowaniem do rozwiązywania problemów informacji zawartych w różnorodnych materiałach źródłowych, w tym barwnych ilustracjach zamieszczonych w arkuszu, oceną wiarygodności przedstawionych danych lub otrzymanych wyników;
- zastosowaniem odpowiednich narzędzi do opisu i analizy zjawisk i procesów;
- projektowaniem doświadczeń i analizą ich wyników.

Zgodnie z *Informatorami o egzaminie maturalnym* zadania w arkuszu egzaminacyjnym:

- są dobrane w taki sposób, aby reprezentowały różnorodne wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej kształcenia ogólnego m.in. dla zdefiniowanych w ustawie przedmiotów obowiązkowych;
- sprawdzają przede wszystkim umiejętności złożone, w tym umiejętność myślenia naukowego, są zróżnicowane pod względem sprawdzanych wiadomości i umiejętności, poziomu trudności, a także sposobu udzielania odpowiedzi (opierając się na konkretnych, wskazanych w ustawie, przedmiotach obowiązkowych bądź skatalogowanych w *rozporządzeniu w sprawie egzaminu maturalnego* przedmiotach dodatkowych.).

Ocenianie zewnętrzne pozwala zatem na zdiagnozowanie osiągnięć edukacyjnych uczniów, ocenę jakości oddziaływań edukacyjnej szkół oraz porównywalność wyników egzaminacyjnych (np. z przedmiotów obowiązkowych określonych w ustawie) bez względu na miejsce edukacji ucznia. Podstawowym założeniem przyjętym przez twórców tego systemu jest to, że wszyscy zdający, o tej samej porze, rozwiązują dokładnie te same zadania egzaminacyjne. Odpowiedzi uczniów oceniają, według jednolitych kryteriów, przeszkoleni egzaminatorzy wpisani do imiennej ewidencji prowadzonej przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Dla zapewnienia rzetelności oceniania, a tym samym egzaminu, ważne jest, aby poszczególni egzaminatorzy posługiwali się w taki sam sposób i stabilnie tymi samymi kryteriami oceny w trakcie całej sesji oceniania.

W związku powyższym należy wziąć pod uwagę, że wprowadzenie postulowanych przez Pana zmian w katalogu przedmiotów zdawanych na egzaminie maturalnym zaburzyłoby funkcjonowanie systemu egzaminów zewnętrznych m.in. w zakresie:

- przygotowywania i ustalanie materiałów egzaminacyjnych, w szczególności zadań i arkuszy egzaminacyjnych ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych;
- dotrzymania ustawowych terminów dotyczących składania deklaracji maturalnej przez zdających;
- dotrzymania ustawowych terminów dotyczących ustalenia przez dyrektora CKE harmonogramu przeprowadzenia egzaminów zewnętrznych;
- dotrzymania ustawowych terminów dotyczących przygotowania informatorów egzaminacyjnych i samych arkuszy;
- dotrzymania ustawowych terminów dotyczących powoływania, przeszkolenia i przygotowania zespołów egzaminatorów z danych przedmiotów;
- przygotowania zadań egzaminacyjnych dla praktycznie wszystkich przedmiotów sprawdzających wymagania szczegółowe opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- zorganizowania egzaminu przez zespół egzaminacyjnych w poszczególnych szkołach;
- wydłużenie terminów przeprowadzania wglądów do sprawdzonych i ocenionych prac egzaminacyjnych;
- wydłużenie terminów ogłaszania wyników egzaminu maturalnego.

Ponadto, wszelkie procedury skutkujące zmianami w *ustawie o systemie oświaty* wymagają co najmniej dwuletniego okresu przygotowań. W związku z tym należy też wziąć pod uwagę, że, na przykład, zgodnie z przepisami *rozporządzenia w sprawie egzaminu maturalnego*⁷, nowe informatory⁸ dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej ogłasza nie później niż do dnia 1 września roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym jest przeprowadzany egzamin, czyli na dwa lata przed terminem przeprowadzenia tego egzaminu po raz pierwszy.

W związku z Pana uwagą dotyczącą części ustnej egzaminu maturalnego, informuję, że egzamin ten w części ustnej, np. z *języka polskiego* oraz z *języka obcego nowożytnego*, był zawsze – od kiedy funkcjonuje system egzaminów zewnętrznych – integralną i obowiązkową częścią egzaminu maturalnego. Przepisy *ustawy o systemie oświaty* w artykułe 44zzd ust. 2 pkt 1 jednoznacznie określają, jakie przedmioty obowiązkowe w części ustnej można zdawać na egzaminie maturalnym.

W przypadku egzaminu maturalnego np. z *języka polskiego* w formule 2023 r., część ustna tego egzaminu sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat, zgodnej z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki (co, niewątpliwie, przydatne jest m.in. podczas egzaminów, do których studenci podchodzą już w trakcie studiów). Zdający losuje zestaw składający się z dwóch zadań:

- 1) zadanie 1. (z puli zadań jawnych) zawiera zagadnienie sprawdzające znajomość treści i problematyki lektury obowiązkowej;

⁷ § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie egzaminu maturalnego*.

⁸ O których mowa w art. 9a ust. 2 pkt 3 *ustawy o systemie oświaty*.

- 2) zadanie 2. dotyczy zagadnienia związanego z literaturą lub innymi dziełami sztuki albo językiem.

Lista pytań jawnych dotyczących lektur obowiązkowych jest dostępna na stronie internetowej CKE⁹. Podczas egzaminu ustnego absolwent ma więc możliwość wykazania się kluczowymi dla znajomości języka ojczystego umiejętnościami, których wagę kształcenia akcentowano od początku wdrażania zmian programowych w szkołach ponadpodstawowych, tj. od roku szkolnego 2019/2020. Zakres podstawy programowej języka polskiego, a tym samym zakres merytoryczny egzaminu maturalnego z języka polskiego (np. lista lektur obowiązkowych), są znane od roku szkolnego 2017/2018.

Centralna Komisja Egzaminacyjna opublikowała *Informatory* dla poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych. *Informacja dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 24 marca 2021 r. dotycząca informatorów o egzaminie maturalnym dla absolwentów 4-letniego LO i 5-letniego technikum, przeprowadzanym od 2023 r.*¹⁰ ogłoszona została terminowo i zgodnie z przepisami prawa¹¹.

Natomiast rezygnacja w latach 2020-2022 z przeprowadzania części ustnej egzaminu maturalnego, wynikająca przede wszystkim z konieczności zachowania szczególnych środków ostrożności w czasie pandemii, w następnych latach szkolnych nie znajduje już uzasadnienia. Rezygnacja ta w żadnym jednak przypadku nie zwalniała nauczycieli z obowiązku realizacji wymagań zawartych w przyjętych w szkole programach nauczania danego przedmiotu, w tym rozwijania umiejętności posługiwania się językiem rodzimym i obcym w mowie. Dlatego też rozwiązań organizacji procesu dydaktycznego należy poszukiwać przede wszystkim na poziomie szkoły i regulować te kwestie w przepisach wewnątrzszkolnych – w statucie szkoły. Zadaniem szkoły, kierowanej przez dyrektora, sprawującego nadzór nad nauczycielami tam zatrudnionymi, jest bowiem rozpoznanie, dostosowanie oraz zaspokojenie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych danego ucznia¹² oraz zdiagnozowanie jego indywidualnych możliwości psychofizycznych i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie ucznia w danej szkole¹³.

Każdy solidnie zaprojektowany, odpowiedzialny oraz świadomy istotności własnych działań system egzaminacyjny posiada zaplanowane, wbudowane elementy, które umożliwiają zdającym odwołanie się od uzyskanego wyniku, jeżeli budzi on ich wątpliwości. W polskim systemie edukacji zaprojektowano dwuinstancyjną ścieżkę odwoławczą, wdrażając w 2017 r., poza istniejącą już wcześniej możliwością odwołania się od wyniku do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, działalność Kolegium Arbitrażu Egzaminacyjnego¹⁴ – grupy ekspertów powoływanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, całkowicie niezależnych od instytucji tworzących system egzaminacyjny (CKE i oke).

⁹<http://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/harmonogram-komunikaty-i-informacje/komunikaty-w-sprawie-listy-jawnych-zadan-w-czesci-ustnej-egzaminu-maturalnego-w-2023-r/>

¹⁰ <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/informatory/>

¹¹ Czyli nie później niż do dnia 1 września roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym jest przeprowadzany egzamin maturalny – § 5 rozporządzenia o egzaminie maturalnym.

¹² Art. 44c ustawy o systemie oświaty.

¹³ § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532, z późn. zm.).

¹⁴ Odwołanie takie można wnieść za pośrednictwem dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji, o wyniku weryfikacji sumy punktów.

Do zadań okręgowych komisji egzaminacyjnych należy m.in. przeprowadzanie egzaminów zewnętrznych¹⁵, w tym organizowanie i przeprowadzanie wglądów do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy o systemie oświaty, absolwent (nie zaś jego rodzic, czy jakakolwiek upoważniona osoba) ma prawo wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej, w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej, w terminie 6 miesięcy¹⁶ od dnia wydania przez okręgową komisję egzaminacyjną świadectwa dojrzałości¹⁷. Po dokonaniu wglądu absolwent może zwrócić się do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o weryfikację sumy punktów. Cała procedura dotycząca wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej oraz weryfikacji sumy punktów została określona w art. 44zzz ustawy o systemie oświaty.

Dyrektorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych są zobowiązani wszystkim zdającym, którzy złożyli wiosek, udostępnić do wglądu sprawdzoną i ocenioną pracę egzaminacyjną. Są także zobowiązani do przygotowania odpowiednich stanowisk, przy których możliwe będzie dokonywanie wglądu do prac, oraz wyznaczenia pracowników nadzorujących przeprowadzanie wglądów. Szczegółowa, ujednolicona procedura regulująca wglądy do prac egzaminacyjnych w poszczególnych komisjach egzaminacyjnych została opracowana przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i opublikowana w *Informacji o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu maturalnego w 2023 r.*¹⁸ (sekcja 15.5).

Podczas dokonywania wglądu, absolwentowi, a w przypadku niepełnoletniego absolwenta – jego rodzicom, zapewnia się możliwość zapoznania się z zasadami oceniania rozwiązań zadań egzaminacyjnych¹⁹. Ponadto podczas dokonywania wglądu, absolwent, a w przypadku niepełnoletniego absolwenta – jego rodzice, mogą sporządzać notatki i wykonywać fotografie pracy egzaminacyjnej²⁰.

Natomiast zgodnie z § 55 ust. 1 *rozporządzenia o egzaminie maturalnym*, prace egzaminacyjne absolwentów, w tym zeszyty zadań egzaminacyjnych, karty odpowiedzi, karty rozwiązań zadań egzaminacyjnych oraz informatyczne nośniki danych przechowuje dana okręgowa komisja egzaminacyjna i tylko w jej siedzibie można je udostępniać, w wyznaczonym przez dyrektora komisji czasie. Okręgowe komisje egzaminacyjne nie przysyłają prac egzaminacyjnych ani ich kserokopii zdającym.

Warto również dodać, że od 2021 r. każdy zdający, który przystępuje do egzaminu maturalnego (ale również każdego innego egzaminu), może sprawdzić w systemie informatycznym nie tylko ogólną liczbę punktów, jaką uzyskał za rozwiązanie wszystkich zadań, ale również liczbę punktów, jaką uzyskał za rozwiązanie każdego zadania egzaminacyjnego.

Natomiast w związku z Pana uwagami dotyczącym egzaminu maturalnego dla zdających z orzeczeniami (np. zdających z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera) czy wymagającymi

¹⁵ Art. 9c ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty.

¹⁶ Zgodnie z § 55 ust. 1 *rozporządzenia o egzaminie maturalnym* prace egzaminacyjne absolwentów przechowuje okręgowa komisja egzaminacyjna przez okres 6 miesięcy, licząc od dnia przekazania szkołom świadectw dojrzałości, aneksów do świadectw dojrzałości i zaświadczeń o wynikach egzaminu maturalnego.

¹⁷ Zgodnie z art. 44zzz ust. 1 ustawy o systemie oświaty.

¹⁸ http://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/komunikaty/2023/20220919%20EM%202023%20Informacja%20P2.pdf

¹⁹ Zgodnie z art. 44zzz ust. 2 ustawy o systemie oświaty.

²⁰ Zgodnie z art. 44zzz ust. 2a ustawy o systemie oświaty.

dostosowań w związku ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, uprzejmie informuję, że przepisy ustawy o systemie oświaty²¹ wskazują, że:

- absolwent posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność, może przystąpić do egzaminu maturalnego w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności, na podstawie tego orzeczenia²²;
- dostosowanie formy egzaminu maturalnego, polega na przygotowaniu odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności absolwenta niepełnosprawnego (z wyłączeniem absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, dla których nie przygotowuje się odrębnych arkuszy)²³.

Szczegółowe informacje dotyczące możliwych sposobów dostosowania²⁴ form i warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zawarte w *Komunikacie* dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej²⁵, są dostępne w tym komunikacie np. w Tabeli 1.1. *Zdający z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera*.

Rada pedagogiczna²⁶, spośród możliwych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego, wymienionych w *Komunikacie* Centralnej Komisji Egzaminacyjnej²⁷, wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków lub formy przeprowadzania egzaminu maturalnego m.in. dla absolwenta niepełnosprawnego, tj. posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu np. na autyzm lub zespół Aspergera. Przepisy wskazują zatem na możliwość przygotowania dla absolwentów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przystępujących do egzaminu maturalnego, odpowiednio: zestawu zadań, arkusza egzaminacyjnego albo zadań egzaminacyjnych dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności.

Dostosowanie warunków i form egzaminu maturalnego dla np. osób z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, polega na przygotowaniu przez Centralną Komisję Egzaminacyjną odrębnych arkuszy dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności zdających. Dostosowanie tych arkuszy polega w szczególności na:

- eliminowaniu wyrażenia wieloznacznych w poleceniach;
- zastąpieniu w arkuszu z języka polskiego tematu wymagającego interpretacji tekstu poetyckiego tematem zawierającym rozprawkę;

²¹ Art. 44zr ustawy o systemie oświaty.

²² Art. 44zr ust. 1 ww. ustawy o systemie oświaty.

²³ Art. 44zr ust. 8 ww. ustawy o systemie oświaty.

²⁴ Zgodnie z art. 44zr ust. 10 ustawy o systemie oświaty.

²⁵ Dostępnej pod adresem: www.cke.edu.pl np. *Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 17 sierpnia 2023 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2023/2024*

http://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/komunikaty/2024/20230817%20EM_24%20Komunikat%20o%20dostosowaniach%20FIN.pdf

²⁶ Art. 44zr ust. 12 ww. ustawy o systemie oświaty

²⁷ Art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret trzecie ww. ustawy o systemie oświaty.

- edycyjnym dostosowaniu arkuszy.

Także zasady oceniania rozwiązań zadań są dostosowane do zmienionego arkusza. Na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej zostały opublikowane arkusze pokazowe dla nowej formuły egzaminu maturalnego (2023 r.)²⁸ – w tym m.in. arkusz egzaminacyjny z języka polskiego dla zdających z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (MPOP-P1-200-2203), w układzie: Arkusz 1 – Test, z zasadami oceniania rozwiązań zadań oraz Arkusz 2 – Wypracowanie, z zasadami oceniania rozwiązań zadań.

Ponadto w szczególnych przypadkach losowych lub zdrowotnych dyrektor szkoły, na wniosek rady pedagogicznej, może wystąpić do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o wyrażenie zgody na przystąpienie absolwenta do egzaminu maturalnego w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych²⁹, nieujętych w komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej³⁰.

W uzasadnionych przypadkach absolwent może również przystąpić do egzaminu maturalnego w innej szkole niż szkoła, którą ukończył. Szkołę taką wskazuje dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej, na wniosek absolwenta. Wniosek wraz z uzasadnieniem oraz deklarację absolwent składa do dyrektora szkoły, którą ukończył, nie później niż do dnia 7 lutego roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego³¹.

Dyrektor szkoły niezwłocznie przekazuje taki wniosek dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej, który informuje absolwenta oraz dyrektora szkoły, którą absolwent ukończył, o sposobie rozpatrzenia wniosku nie później niż do dnia 31 marca roku szkolnego, w którym absolwent zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego³².

Ponadto informuję, że sposób dostosowania warunków i form egzaminu dla osób z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera był szeroko konsultowany ze specjalistami-terapeutami, m.in. z Fundacji Synapsis.

Przepisy oświatowe nie przewidują natomiast możliwości zwolnienia z egzaminu maturalnego np. z matematyki ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wydanym ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera. Ponieważ egzamin maturalny pełni również funkcję egzaminu wstępnego na uczelnie, nie jest możliwe ograniczenie poleceń zawartych w teście tylko do pytań zamkniętych lub formułowanie uproszczonych poleceń, ponieważ arkusz sprawdza wiele umiejętności, których nie można zbadać tylko pytaniami zamkniętymi (w tym poprawność odczytywania, porównywania, analizowania, syntetyzowania, uogólniania problematyki itp.).

Funkcjonujące w systemie oświaty rozwiązania od lat umożliwiają także wsparcie dla osób ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Szczegółowe informacje dotyczące możliwych sposobów dostosowania³³ warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb

²⁸ <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/materialy-dodatkowe/arkusze-pokazowe-marzec-2022/>

²⁹ Zgodnie z art. 44zrz ust. 17 ustawy o systemie oświaty.

³⁰ O którym mowa w art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret trzecie ustawy o systemie oświaty.

³¹ Zgodnie z § 34 ust. 2 rozporządzenia o egzaminie maturalnym.

³² Zgodnie z § 34 ust. 3 i 4 rozporządzenia o egzaminie maturalnym.

³³ Zgodnie z art. 44zrz ust. 10 ustawy o systemie oświaty.

uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadających opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej (o specyficznych trudnościach w uczeniu się), zawarte w komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, są dostępne w tym komunikacie w Tabeli 1.11. *Zdający ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w tym: z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią.* Już z samej tej tabeli, a także z całej treści komunikatu można wywnioskować, że wydłużenie czasu przeznaczonego na zdawanie egzaminu maturalnego z *matematyki* nie jest jedynym udogodnieniem dla osób ze zdiagnozowaną dyskalkulią podczas tego egzaminu. W sposobach dostosowania dotyczących części pisemnej egzaminu maturalnego dla absolwentów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w tym z dysleksją, dysgrafią, dysortografią i dyskalkulią wymieniono możliwość pisania pracy na komputerze (możliwe tylko wtedy, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie i dokonanie prawidłowej oceny odpowiedzi do zadań w arkuszu egzaminacyjnym) oraz zastosowanie szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego, języków obcych nowożytnych, języka mniejszości narodowej, języka regionalnego oraz *matematyki*, uwzględniających specyficzne trudności w uczeniu się.

Pośród możliwych sposobów dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego, wymienionych w powyższym komunikacie, rada pedagogiczna danej szkoły wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego. Przystąpienie do egzaminu maturalnego w warunkach i formie dostosowanych do potrzeb i możliwości absolwenta zapewnia przewodniczący zespołu egzaminacyjnego (dyrektor szkoły).

Dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego przysługuje³⁴:

- absolwentowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym;
- absolwentowi, który w roku szkolnym, w którym przystępuje do egzaminu maturalnego, posiadał orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania (w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z jego stanu zdrowia, na podstawie tego orzeczenia);
- absolwentowi lub słuchaczowi choremu lub niesprawnemu czasowo (w warunkach odpowiednich ze względu na jego stan zdrowia, na podstawie zaświadczenia o stanie zdrowia wydanego przez lekarza);
- absolwentowi lub słuchaczowi posiadającemu opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się, wydaną zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- absolwentowi lub słuchaczowi, który w roku szkolnym, w którym przystępuje do egzaminu maturalnego, był objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą, zaburzenia komunikacji językowej lub sytuację kryzysową lub traumatyczną (na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej);
- absolwentowi niebędącemu obywatelem polskim, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu (z wyjątkiem egzaminu

³⁴ Na podstawie art. 44zr *ustawy o systemie oświaty*.

maturalnego z języka polskiego oraz języka obcego nowożytnego – na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej).

Dostosowanie formy egzaminu maturalnego przysługuje absolwentowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność i polega na przygotowaniu odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności absolwenta niepełnosprawnego, z tym że nie przygotowuje się odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dla absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim.

Dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego polega m.in. na:

- zminimalizowaniu ograniczeń wynikających z niepełnosprawności;
- zapewnieniu absolwentowi miejsca pracy odpowiedniego do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych;
- wykorzystaniu odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych;
- odpowiednim przedłużeniu czasu przewidzianego na przeprowadzenie egzaminu maturalnego;
- ustaleniu zasad oceniania rozwiązań zadań wykorzystywanych do przeprowadzania egzaminu maturalnego, uwzględniających potrzeby edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne absolwenta;
- zapewnieniu obecności i pomocy w czasie egzaminu maturalnego nauczyciela wspomagającego absolwenta w czytaniu lub pisaniu lub specjalisty odpowiednio z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności, jeżeli jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu z absolwentem lub pomocy w obsłudze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych.

Dyskalkulia – podobnie jak dysleksja – została zaklasyfikowana do grupy specyficznych trudności w uczeniu się. W tym przypadku do oceny rozwiązań zadań maturalnych z matematyki stosuje się kryteria uwzględniające typowe błędy popełniane przez osoby z omawianą dysfunkcją. Od roku szkolnego 2015/2016 prace maturalne z matematyki na poziomie podstawowym zdających posiadających opinię o dyskalkulii, którym dostosowanie takie zostało przyznane przez radę pedagogiczną, są sprawdzane przez zespół centralny, zlokalizowany przy jednej z okręgowych komisji egzaminacyjnych. Zespół taki składa się z egzaminatorów *matematyki* oraz terapeutów dyskalkulii i akalkulii. W skład tego zespołu weszli: koordynatorzy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, eksperci-matematycy współpracujący z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Łodzi oraz co najmniej jeden ekspert/terapeuta specjalizujący się w dyskalkulii, który pełni w zespole funkcję konsultacyjną. Do Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi przekazywane są z całej Polski prace egzaminacyjne z *matematyki* zdających ze stwierdzoną dyskalkulią.

W odniesieniu do osób, u których zdiagnozowano dyskalkulię, do oceny rozwiązań zadań zawartych w arkuszu maturalnym z matematyki stosuje się kryteria uwzględniające występowanie specyficznych trudności w uczeniu się. Kryteria oceny prac uwzględniają typowe błędy popełniane przez uczniów z omawianą dysfunkcją, np.: mylenie bądź gubienie liter i/lub cyfr, niewłaściwe stosowanie wielkich i małych liter, mylenie indeksów górnych

i dolnych, problemy z zapisywaniem jednostek, uproszczonego zapisu równania i przekształcania go w pamięci, chaotycznego zapisu operacji matematycznych, błędy w zapisie działań pisemnych, błędy rachunkowe.

Centralna Komisja Egzaminacyjna przywiązuje ogromną wagę do zapewnienia zdającym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym zdającym z niepełnosprawnościami, form arkuszy egzaminacyjnych oraz warunków przeprowadzania egzaminów dostosowanych do potrzeb tych osób.

W wyniku współpracy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z ekspertami z zakresu dyskalkulii, przygotowane zostały ogólne wytyczne dotyczące zasad oceniania zadań otwartych w pracach zdających z dyskalkulią.

Założenia te stanowią bazę do corocznego przygotowywania szczegółowych zasad oceniania rozwiązań poszczególnych zadań w arkuszu egzaminacyjnym z *matematyki*:

1. Nie należy traktować jako błędy merytoryczne pomyłek, wynikających z: błędnego przepisania, przestawienia cyfr, zapisania innej cyfry, ale o podobnym wyglądzie, przestawienia położenia przecinka.
2. W przypadku błędów, wynikających ze zmiany znaku liczby, należy w każdym zadaniu oddzielnie przeanalizować czy zdający opanował inne umiejętności, poza umiejętnościami rachunkowymi, ocenianie w zadaniu. W przypadku opanowania badanych umiejętności zdający powinien otrzymać przynajmniej 1 punkt.
3. We wszystkich zadaniach otwartych, w których wskazano poprawną metodę rozwiązania, części lub całości zadania, zdającemu należy przyznać przynajmniej 1 punkt, zgodnie z zasadami oceniania poszczególnych zadań.
4. Jeśli zdający przedstawia nieprecyzyjne zapisy, na przykład pomija nawiasy lub zapisuje nawiasy w niewłaściwych miejscach, ale przeprowadza poprawne rozumowanie lub stosuje właściwą strategię, to może otrzymać przynajmniej 1 punkt za rozwiązanie zadania.
5. W przypadku zadania wymagającego wyznaczenia pierwiastków trójmianu kwadratowego zdający może otrzymać 1 punkt, jeżeli przedstawi poprawną metodę wyznaczania pierwiastków trójmianu kwadratowego, przy podanych w treści zadania wartościach liczbowych.
6. W przypadku zadania wymagającego rozwiązania nierówności kwadratowej zdający może otrzymać 1 punkt, jeżeli stosuje poprawny algorytm rozwiązywania nierówności kwadratowej, przy podanych w treści zadania wartościach liczbowych.
7. W przypadku zadania wymagającego stosowania własności funkcji kwadratowej zdający może otrzymać 1 punkt za wykorzystanie konkretnych własności funkcji kwadratowej, istotnych przy poszukiwaniu rozwiązania.
8. W przypadku zadania wymagającego zastosowania własności ciągów arytmetycznych lub geometrycznych zdający może otrzymać 1 punkt, jeżeli przedstawi wykorzystanie takiej własności ciągu, która umożliwia znalezienie rozwiązania zadania.
9. W przypadku zadania wymagającego analizowania figur geometrycznych na płaszczyźnie kartezjańskiej zdający może otrzymać punkty, jeżeli przy poszukiwaniu rozwiązania przedstawi poprawne rozumowanie, wykorzystujące własności figur geometrycznych lub zapisze zależności, pozwalające rozwiązać zadanie.

10. W przypadku zadania z rachunku prawdopodobieństwa zdający może otrzymać przynajmniej 1 punkt, jeśli przy wyznaczaniu liczby zdarzeń elementarnych sprzyjających rozważanemu zdarzeniu przyjmuje określoną regularność lub podaje prawidłową metodę wyznaczenia tej liczby zdarzeń elementarnych.
11. W przypadku zadania z geometrii zdający może otrzymać przynajmniej 1 punkt, jeżeli podaje poprawną metodę wyznaczenia długości odcinka potrzebnej do znalezienia rozwiązania.
12. W przypadku zadania wymagającego przeprowadzenia dowodu (z zakresu algebry lub geometrii), jeśli w przedstawionym rozwiązaniu zdający powoła się na własność, która wyznacza istotny postęp, prowadzący do przeprowadzenia dowodu, to może otrzymać 1 punkt.
13. Maksymalną liczbę punktów przewidzianą dla danego zadania zdający może otrzymać w przypadku poprawnego rozwiązania zadania.

Opinia o specyficznych trudnościach w uczeniu się wydawana jest przez zespół opiniujący publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej, spełniającej warunki, o których mowa w art. 127 ust. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe*³⁵, tj. założonej zgodnie z art. 168 tej ustawy oraz zatrudniającej pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Zgodnie z przepisami aktów wykonawczych dotyczących oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych³⁶, opinia poradni może być wydana uczniowi nie wcześniej niż po ukończeniu III klasy szkoły podstawowej i nie później niż do ukończenia szkoły podstawowej. Opinia wydana po ukończeniu III klasy szkoły podstawowej zachowuje swoją ważność na egzaminach na kolejnych etapach edukacyjnych. Jednocześnie na wniosek nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzących zajęcia z uczniem w szkole i po uzyskaniu zgody rodziców albo pełnoletniego ucznia lub na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia opinia może być wydana także uczniowi szkoły ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej. Wniosek wraz z uzasadnieniem należy złożyć do dyrektora szkoły, który – po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej – przekazuje wniosek wraz z uzasadnieniem oraz opinią rady pedagogicznej do poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, i informuje o tym rodziców albo pełnoletniego ucznia.

³⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.

³⁶ § 6a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 562, z późn. zm.), § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 843, z późn. zm.), § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 1534, z późn. zm.) oraz § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 733, z późn. zm.).

Ponadto uprzejmie informuję, że w czasie trwania egzaminu maturalnego każdy zdający, w tym zdający z dyskalkulią, może korzystać z kalkulatora i zestawu wybranych wzorów matematycznych.

W związku z powyższym przedstawiona w Pana petycji diagnoza obecnego stanu systemu egzaminów zewnętrznych, także w zakresie dostosowań, nie uwzględnia funkcjonujących niejednokrotnie od czasu wdrożenia rozwiązań reformy z 1999 r. rozwiązań i udogodnień dla zdających. Działania podejmowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Centralną Komisję Egzaminacyjną w celu dostosowania warunków i formy przystępowania do egzaminu maturalnego absolwentów do ich potrzeb, są właściwe.

Centralna Komisja Egzaminacyjna na stronie internetowej: <http://cke.edu.pl> publikuje liczne materiały dotyczące egzaminu maturalnego, wspierające absolwentów przygotowujących się do egzaminu maturalnego, w szczególności:

- *Informator* o egzaminie maturalnym w wszystkich przedmiotach egzaminacyjnych;
- wszystkie arkusze egzaminacyjne z egzaminu maturalnego od 2005 r. wraz z odpowiedziami i schematem punktowania;
- inne materiały stanowiące pomoc dla nauczycieli i uczniów w przygotowaniu się do tego egzaminu.

W preambułach nowych podstaw programowych wyraźnie wskazuje się, że obowiązkiem szkoły oraz nauczycieli jest podejmowanie działań mających na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Potrzebne jest też jednak podjęcie inicjatywy z drugiej strony i wykazanie przez absolwenta, że po latach nauki uzyskał kompetencje, pozwalające mu zaliczyć np. egzamin maturalny z danego przedmiotu na wymagane minimum.

Egzamin maturalny z np. z danego przedmiotu obowiązkowego na poziomie podstawowym czy przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym to jedyne, rzetelne narzędzie służące weryfikacji poziomu wiadomości, a także umiejętności uczniów, m.in. w zakresie kompetencji matematycznych, językowych. Bez tych narzędzi nie będzie żadnej możliwości wyciągnięcia jakichkolwiek wniosków służących kształceniu.

Wymagania wszystkich egzaminów zewnętrznych odzwierciedlają wymagania ustalone w podstawie programowej, a system oceniania określony w *ustawie o systemie oświaty* i skonkretyzowany w opracowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną zasadach oceniania rozwiązań zadań (szczegółowe kryteria oceniania zadań egzaminacyjnych z danego przedmiotu), pozwala na opracowanie i stosowanie jednolitych w całym kraju kryteriów mających na celu zapewnienie porównywalności oceniania.

Ocenianie zewnętrzne pozwala na zdiagnozowanie osiągnięć edukacyjnych uczniów, ocenę jakości oddziaływań edukacyjnej szkół oraz porównywalność wyników egzaminacyjnych bez względu na miejsce edukacji ucznia. Dla zapewnienia rzetelności oceniania, ważne jest, aby poszczególni egzaminatorzy posługiwali się w taki sam sposób i stabilnie tymi samymi kryteriami oceny w trakcie całej sesji oceniania.

Z poważaniem

Małgorzata Szybalska
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/